

Tevan Andor az Esopus-könyve születéséről

TÖRTÉNET A 145 ÉVES BÉKÉSCSABAI NYOMDÁSZAT MÚLTJÁBÓL

Gécs Béla

Békécsaba 145 éves nyomdászatának nevezetes személyisége Tevan Andor nyomdász, országos hírvű könyvkiadó. A jubileum alkalmából idézzük fel egyik legsikeresebb munkája „A bölcs Esopus” című könyve születésének történetét.

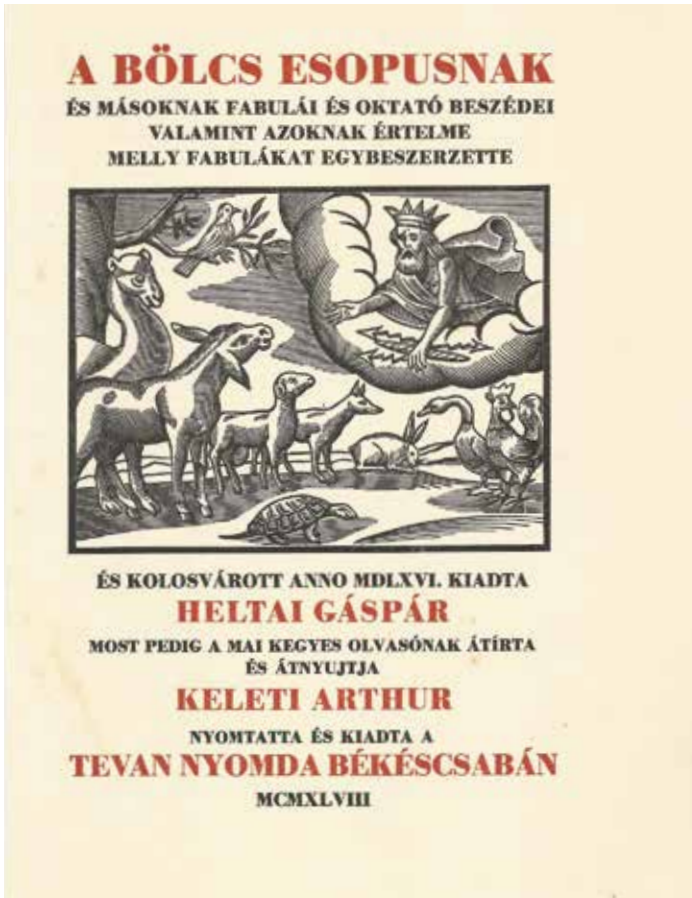
Tevan Andor (1889–1955) 1913-ban indította el az Amatőr Tevan Kiadás könyvtársorozatát. Évente egy könyvet bocsátott útnak, azzal az úttörő programmal, hogy a magyar olvasó

kezébe élete hű társát, a könyvet ünnepies, művészi köntösben nyújtja át.

A sorozat kötetei kapcsán dícsérő kritikák jelentek meg a Tevan-nyomdáról. Elsősorban

azért az úttörő elhatározásért illeti dicséret a kiadójukat, hogy az amatőr könyvek fogalmának népszerűsítését elindította.

Tevan Andor könyvtárába az 1920-as években került egy 18. századi latin nyelvű olaszországi kiadás, teli naiv és kedves kis fametszetekkel. Ez a rossz állapotban lévő, jelentéktelennek látszó könyvecske állandóan kísértette, amikor bele-bele tekintett. Érezte, hogy a naiv kis képektől már nem tud szabadulni. Ezekből előbb-utóbb könyv lesz! És valóban, mind élesebb körvonalakban kezdett kialakulni a könyv. Látta már az illusztrációt és az ezzel kongeniális szedést anélkül, hogy alkalmas szöveg akadt volna hozzá. Megpróbálkozott az eredeti latin szövegből próbafordításokat készíttetni, de ezek

kezdtelegeseznek és légüreseknek bizonyultak. Hosszú-hosszú meditálás után Keleti Artúr barátjával eljutottak végre arra a felismerésre, hogy ezen illusztrációkhoz Heltai Gáspár 16. századbeli irodalomtörténeti jelentőségű meséi a legalkalmasabbak.

Így született meg a képek mellé a könyv szövege, amelyet azután Keleti Artúr dolgozott át mesteri módon archaikus, de a kor olvasói számára könnyen érthető magyar nyelvre. A könyvecske fametszetei ugyancsak átdolgozásra szorultak. Az apró képeket az időközben tragikusan elhunyt Korda Géza fametszőmester nagyította fel fotografikus úton, rajzolta át és metszette újra fába.

A könyv tervezését és tipografizálását, mint minden kiadványét, maga végezte. Tevan Andor szerint „Annak ellenére, hogy Heltai Gáspár szövege,

alapos megfontolás eredményeképpen a könyv tipográfiai stílusával és archaizálásával csupán a 18. századig mentem vissza, mert egyrészt a felhasználásra került fametszetek a 18. század termékei, s e kor karakterisztikumát pregnánsan magukon viselik, másrészt pedig a rendelkezésemre álló antikva betűk korábbi stílust nem tűnnek meg, minthogy e betűcsa-

ládok mind a késői barokk és rokokó alkotásai.”

A címloldal szedése, a kor modern levegős tipográfiai stílusától eltérően, tömör és zsúfolt soraival és az ezzel harmonizáló belső szöveggel a 18. századbeli kalendáriumok és népkönyvek rusztikusan archaikus hangulatát igyekszik kelteni.

A könyv szedése Bodoni és Didot antikva, két egészen közeleli rokonbetű alkotása. A Didot antikva az eredeti 18. századbeli matricából lett öntve.

A könyvről Tevan Andor önéletrajzában írta: „A felszabadulás után, 1947-ben látott napvilágot Heltai Gáspár A bölcs Esopusnak és Másoknak fabulái. E kiadványom művészi rajzai, nemes és tökéletes tipográfija az összes eddigi kiadványomat magasan túlszárnyalta.”

A Magyar Bibliofil Társulat a Bölcs Esopus az év legszebb könyvének nyilvánította.

In memoriam Südy István, 1938–2018

Ismét egy régi csabai kneres nyomdász kolléga távozott el végleg körünkől. Südy István életének 80. évében, súlyos betegségben, július 27-én elhunyt.

Nyomdász pályáját 1954-ben a Tevan-nyomda jogutód Békési Nyomdában, kéziszedő tanulóként kezdte, és 1957-ben szakmunkás vizsgát tett. Katonaidejét kitöltve visszatért a nyomdába, ahol 43 év alatt sikeres szakmai karriert futott be. Hosszú szolgálata alatt diszpécserként kezdte, közben 1961 és 1965 között elvégezte a nyomdaipari technikum levelező tagozatát, és termelési osztályvezető beosztásban tevékenykedett. Az 1961-ben alakult Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Békés Megyei Szervezetében Südy István jelentős társadalmi munkájának elvülhetetlen érdemei vannak. Az országos hírnevű megyei szervezetnek kezdetben elnökségi tagja volt, majd 1975–1998 között a titkári tisztelet töltötte be.

Südy István munkásságát a Szakmai Kultúra Fejlesztéséért emlékéremmel, majd 1984-ben Lengyel Lajosdíjjal ismerték el.

Kollégái tisztelték szakmai tevékenységéért, segítőkész emberi tulajdonságaiért.

1997-ben lett nyugdíjas. Megjelent minden szakmai előadáson, a városban rendezett társadalmi eseményen és képzőművészeti kiállításon. Jó emberi kapcsolatba került neves csabai alkotókkal.

Szakmai kortársai tudtak betegségéről, amely egyre súlyosabban elhatalmasodott szervezetében.

Südy István halálhíréről szomorúan értesült a csabai nyomdászok közössége.

Hamvaitól augusztus 10-én vettek búcsút szerettei, rokonai, melyet a ligeti temetőben lévő családi sírboltba helyeztek örök nyugalomba.

Egykori nyomdász kollégái megőrzik Südy István emléket – béke poraira.

Gécs Béla